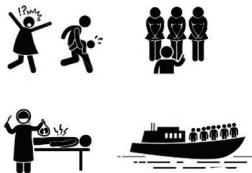

విషయసూచిక

పదార్థాల అవాంఘనీయ
వినియోగం

3

దోషిదీ ధోరణలు

11

లింగ భేదాన్ని
అర్థం చేసుకోవడం

17

పదార్థ అవాంఖిత వినియోగం, దోషిడీ ధోరణలు, లింగ భేదాన్ని అర్థం చేసుకోవడం

పిల్లలపై వేధింపులు అంటే తల్లిదండ్రులుగానీ, సంరక్షకులుగానీ తాము తీసుకునే చర్య ఫలితంగా గానీ, చర్య తీసుకోకపోవడం వల్ల గానీ పిల్లలను గాయపరచడం, వారి మరణానికి కారణం అవడం, భావోద్వేగపరంగా లేదా శారీరకంగా అపాయం కలిగించడం. పిల్లలను సరైన విధంగా చూడకపోవడం, నిర్దక్ష్యం చేయడం, భౌతికంగా వేధించడం, లైంగికంగా వేధించడం, దోషిడీ, భావోద్వేగపరంగా వేధించడం మొదలైన అనేక రూపాలున్నాయి.

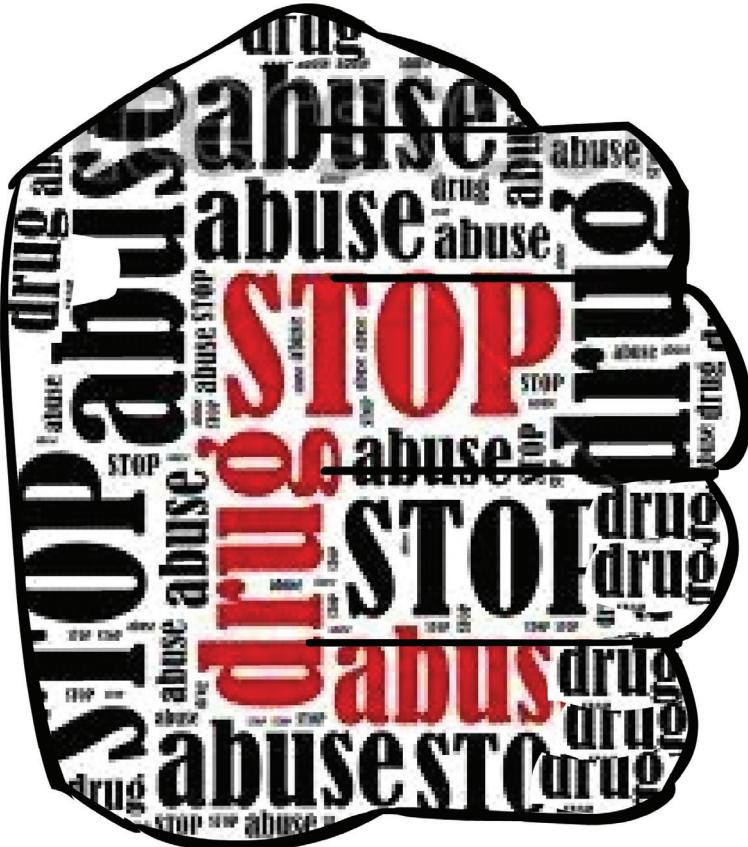
పిల్లలపై వేధింపులు, నిర్దక్ష్యం చేయడం అనేక సందర్భాల్లో వివిధ కారణాల వల్ల జరుగుతుంది. పిల్లలపై, యువతపై శారీరక, లైంగిక వేధింపులు ఇంట్లోను, పారశాలలోను, కార్బ్యూషనలంలోను, వీధుల్లోను లేదా మరెక్కడైనా జరగవచ్చు. అధిక శాతం లైంగిక వేధింపులు కుటుంబ సభ్యులచే గానీ, కుటుంబానికి తెలిసిన వ్యక్తులచే గానీ జరుగుతాయి. పిల్లలపై, కౌమార ప్రాయంలోని వారిపై జరిగే వేధింపులు మానభంగం నుండి మొదలుకొని బలవంతంగా ముద్దు పెట్టుకోవడం, లైంగికంగా హద్దులు దాటడం, అసభ్య దృశ్యాలు చూపించడం వరకు అనేక విధాలు.

వీటిలో భాగంగానే కౌమార బాలులు వివిధ హానికరమైన పదార్థాలను వినియోగించడం కూడా ఈ రోజుల్లో గమనించవచ్చు. వ్యసనాలకు నాంది పొగాకు వాడకంతోనే జరుగుతుంది. పొగాకు వాడకం కౌమార ప్రాయంలోని మొదటి దశలో ఉన్నవారిలోను, పిల్లల్లోను గమనించవచ్చు. డబ్బు అందుబాటులో ఉండడం, తల్లిదండ్రులు పొగాకు వాడడం, పొగాకు వినియోగించేవారికి స్నేహితులు ఎక్కువగా ఉంటారనే భావన ఇందుకు కారణాలు.

హానికర పదార్థ వినియోగం పొగాకుతోనే ఆగిపోదు. పెట్రోల్ వాసన పీల్చడం, జిగురు, కరెక్స్ ఫూయిడ్స్, పెయిన్ కిల్స్, దగ్గ మందులు వంటి నాన్-ప్రిస్టిప్స్ మందులు మొదలైనవి కూడా వాడడం జరుగుతుంది. ఉత్సవం, సమ వయస్సుల ఒత్తిడి, డిప్రెషన్, ఇతరుల ప్రేరేపణ వంటివి అవాంఖిత పదార్థాల వినిమయం దిశగా కౌమార ప్రాయులను ఉన్నఖులను చేస్తున్నాయి. ముద్రణ, దృశ్య మాధ్యమాలు రెండూ యొవన ప్రాయంలోని వారిపై ప్రభావం చూపించే సమాచార మూలాలు. అధికశాతం యువత టీవీలు, సినిమాల ప్రభావానికి లోనవుతుంది. సినిమాలు, ప్రకటనల జోరు వల్లే యువతలో పొగాకు, మద్యం వినియోగం పెరుగుతోంది. సమాజంలో దూకుడు స్వభావం, హింసా ప్రవృత్తి పెరగడానికి కారణాలివే.

పదార్థ అవాంఘనీయ వినియోగం

అవాంఘనీయ పదార్థ వినియోగం ప్రారంభమయ్యే కౌమారం అతి ముఖ్యమైన దశ. ఈ అవాంఘనీయ పదార్థాలలో పొగాకు, మడ్యాం, వైద్యులు సూచించిన మందులు, మత్తు పదార్థాలు, జిగురు వంటివి ఉన్నాయి. సమవయస్కుల ప్రేరేషణ; గుర్తింపుకోసం తపన; పొగాకు, మడ్యాం, వైద్యులు సూచించని మందులు వంటివి తేలికగా లభ్యం కావడం కౌమార ప్రాయులను వీటి వినియోగంవైపు మళ్ళీస్తున్నాయి.

కృత్యం 1 (35-40 నిముఖాలు)

అవసరమయే సామాగ్రి: రెండు కాగితాలు, మార్కోర్, పెద్ద ఫాళీ ప్రదేశం

గమనిక : ‘అవును’ అని ఒక కాగితంపై రాసిగాని, కంప్యూటర్లో వైపు చేసే ప్రింట్ తీసిగాని ఇక్కణకై ఉడ్డేశించిన గదిలో ఒకవైపు గోడకి అతికించాలి. అదేవిధంగా ‘కాదు’ అని రాసిగాని, కంప్యూటర్ ప్రింట్ తీసిగాని మరోవైపు గోడకి అతికించాలి.

నిబంధనలు:

1. అభిప్రాయం చెప్పమన్నప్పుడు తప్ప వాలంటీర్లు మిగతా నమయాల్లో మాట్లాడకూడదు.
2. ఆలోచనల రేఖపైకి కదలిన తర్వాత మిగతా వాలంటీర్లతో ఐ కాంటార్లు ఉండరాదు.
3. మీ ఆలోచనను, అభిప్రాయాలను మీలోనే ఉంచుకోవాలి. ఇతరులను ప్రభావితం చేయకూడాదు.
4. మీ అభిప్రాయాలు చెప్పమన్నప్పుడు మీరు మాత్రమే మాట్లాడాలి. మీ అభిప్రాయం చెప్పిన తర్వాత మిగతా వాళ్ళ అభిప్రాయాలను వినాలి.

గమనిక : బృంద నాయకుడు ప్రతి వాక్యాన్ని చదువుతారు. తర్వాత ‘లైన్ ఆఫ్ థాట్’ పైకి కదలడానికి వీలుగా కొంత సమయం ఇస్తారు. ప్రతి వాక్యం తర్వాత వారి అభిప్రాయాలు చెప్పడానికి సమయం ఇవ్వాలి, చర్చకు కాదు. ‘అవును’, ‘కాదు’ సమూహాలతో పాటు మధ్యన ఉన్న సమూహం నుండి కూడా కొందరు వాలంటీర్లను తమ అభిప్రాయం చెప్పమనాలి. ప్రతి ప్రశ్న తర్వాత అభిప్రాయాల అనంతరం చర్చలో ప్రతి సమూహం పాల్గొనాలి.

సమపయన్న బృంద నాయకుడు ఇలా మాట్లాడతాడు: “మొత్తం గదిని రెండుగా విభజించే ఒక రేఖపై నేను నిలబడ్డానని భావించండి. (‘అవును’)

అని ఉన్న కాగితం అతికించిన గోడని చూపిస్తూ) ఈ వైపు ‘అవును’ ప్రాంతం. (‘కాదు’ అని ఉన్న కాగితం అతికించిన గోడని చూపిస్తూ) అది ‘కాదు’ ప్రాంతం. ఈ మధ్యలో అవును, కాదు కి మధ్యలో వచ్చే అనేక ప్రతిస్పందనలను మీరు ఉహించుకోవచ్చు).

నేను కొన్ని వాక్యాలను చదువుతాను. ప్రతిదాని తర్వాత ఈ రేఖపై మీ అభిప్రాయాన్ని, సమ్మకాలను సరిగ్గా సూచించే ప్రాంతానికి మీరు కదలాలి. నేను చెప్పే వాక్యాలన్నీ అస్పష్టమే.

ప్రతి ఒక్కరు కదలిన తర్వాత తమ అభిప్రాయాలకు మధ్యతుగా వాలంటీర్లు మాట్లాడాలి. ఈ రేఖలో ‘అవును’ వైపు నిలబడ్డ వాలంటీర్లను, ‘కాదు’ వైపు నిలబడ్డ వాలంటీర్లను,

అభిప్రాయాలు చెప్పవలసిన వాక్యాలు:

1. పొగ తాగడం స్నేహితుల మద్య పౌశాదాకి ఒక గుర్తు
2. పెద్దవారు చిన్న పిల్లల ముందు మద్యం సేవించవచ్చు).
3. తక్కువ వయస్సులో మద్యపానం చేసిన వారికి జరిమానాలు విధిస్తున్నారు.
4. నా స్నేహితులు మద్యం సేవిస్తే పరవాలేదు.
5. నా స్నేహితులు చట్ట వ్యతిరేకమైన డ్రగ్స్ తీసుకున్నా పరవాలేదు.
6. మద్యం తీసుకున్నప్పుడు చేసిన పనులకు ఆ పనులు చేసిన వారు బాధ్యత వహించాలి.
7. ఏదైనా సంఘలో పనిచేసే వారిలో మద్యం మత్తు పదార్థాలు తీసుకునే వారిని ఉద్యోగం నుండి తొలగించాలి.
8. మద్యపానం వల్ల కాలేయం పూర్తిగా పాడైపోయిన వారికి కాలేయ మార్పిడి ద్వారా మరో అవకాశం ఇవ్వాలి.
9. మద్యం సిగరెట్లను టీవిలో వాణిజ్య ప్రకటనల ద్వారా మార్కెటింగ్ చేసుకునేందుకు వాటి ఉత్పత్తి దారులను అనుమతించాలి.
10. నాకు డ్రగ్స్ గురించి తెలుసు.

చర్చకోసం ప్రశ్నలు

1. ఈ కృత్యం ద్వారా మీరేం నేర్చుకున్నారు?
2. ఏదైనా విషయం మిమ్మల్ని ఆశ్చర్యపరచిందా? ఏమిటది?
3. ఈ చర్చ మనల్ని కలుపుతుందని మీరు భావిస్తున్నారా? ఎందుకు?
4. కోమార ప్రాయంలోని బాలల సమస్యలు తెలుసుకొని, వాటిని పరిపూరించడానికి ఈ చర్చ ఉపకరిస్తుందా.

పదార్థాల దుర్బినియోగం

డ్రగ్స్ ఒక రసాయనిక పదార్థం. దాని వినియోగం శారీరక, మానసిక క్రియల తీరును మారుస్తుంది. అది ఒక రసాయనిక సంయోగ పదార్థమైనా కావచ్చు లేదా ఓపియం వంటి సహజసిద్ధంగా ఏర్పడ్డ పదార్థమూ కావచ్చు. దీని దుర్బినియోగం అంటే అధికంగా వాడడం లేదా ఉత్ప్రేరకంగా, మత్తు పదార్థంగా వినియోగించడం. ఈ రసాయనిక పదార్థంపై అధికంగా అధారపడడం వైయక్తిక శారీరక, మానసిక ఆరోగ్యంపై దుప్పుభావాన్ని కలిగిస్తుంది.

పదార్థ వినియోగదారులు రెండు రకాలు

- ప్రయోగ దశలోని వారు :** వీరు సమవయస్సుల ప్రేరణతో, ఉత్సవత వల్ల లేదా పార్టీలలో ధూమపానం, మద్యపానం, డ్రగ్స్ వినియోగం ప్రారంభిస్తారు.
- తప్పనిస్తే వినియోగించే దశలోని వారు:** వ్యసనాలకు అలవాటు పడ్డవారు వారి సమయాన్ని, శక్తిని ఆయా పదార్థాలను పొందడానికి వినియోగిస్తారు.

భారతదేశంలో పదేళ్ళకు పైబిడినవారిలో 21.5 కోట్ల మంది పొగాకు వినియోగదారులున్నారు. అధికశాతం మంది పొగాకు వినియోగదారులు 18 సంవత్సరాలు వచ్చేలోగానే ఈ అలవాటు మొదలు పెడుతున్నారు. కొందరు పదేళ్ళ వయసులలోనే ప్రారంభిస్తున్నారు. భారతదేశంలో 13-15 సంవత్సరాల వయస్సులోని వారిలో 14.6 శాతం మంది పొగాకును వినియోగిస్తున్నారని 2009లో జరిగిన గ్లోబల్ యూట్ టోబాకో సర్వే నివేదిక వెల్లడించింది. ఈ సర్వేలో 13-15 సంవత్సరాల వయోబ్యందంలోని 10,112 మంది విద్యార్థులు పాల్గొన్నారు. వీరిలో 4.4 శాతం మంది ధూమపానం చేస్తున్నారని ఈ సర్వేలో తేలింది.

పదార్థ దుర్బినియోగానికి కారణాలు:

పదార్థాల అవాంఖిత దుర్బినియోగానికి కారణాలు ఇంకా అస్పష్టంగా ఉన్నాయి. జన్మపరమైన కారణాలు, ఇతరుల నుండి నేర్చుకోవడం లేదా మత్తు పదార్థాలకు బానిసలు కావడం - ఈ విధంగా వేర్పేరు అధ్యయన కర్తలు వేర్పేరుగా పేర్కొన్నారు. ఏది ఏమైనా ఈ అలవాట్లు ముదిరితే నయం చేయలేని వ్యాధిగా పరిణమించే అవకాశాలున్నాయి.

సిగరెట్లు, మద్యం, చట్టబడ్డంకాని డ్రగ్స్ వంటివి వినియోగించడం బాల్యంలో లేదా టీనేజర్లో ప్రారంభమయ్యే అవకాశం ఉంది. కొన్ని రిస్క్సు ఫాక్టర్స్ ఇలాంటి పదార్థాల అవాంఘనీయ వినియోగాన్ని పెంచే అవకాశం ఉంది.

- ▶ కుటుంబంలో అంతర్గత కారణాలు : పిల్లల వైయుక్తిక అభివృద్ధిపై ప్రభావం చూపే ఈ కారణాలు డ్రగ్స్ వినియోగాన్ని పెంచడానికి దోహద పడుతున్నాయని వెల్లడింది.
- ▶ కుటుంబంలో డ్రగ్స్, మద్యం వినియోగం.

- ▶ కుటుంబంలో తల్లిదండ్రుల ఆప్యాయత, సంరక్షణ లోపించడం
- ▶ కుటుంబం వెలుపల జరిగే సాంఘికీకరణ కూడా డ్రగ్స్ వాడేందుకు దారితీయవచ్చు.
- ▶ అధికంగా దూకుడు స్వభావం కలిగి ఉండడం లేదా జంకుగా, బెదురుగా ఉండడం.
- ▶ సాంఘికీకరణ నైపుణ్యాలు లోపించడం.
- ▶ పారశాల స్థాయిలో ప్రతిభ లోపించడం
- ▶ అసాధారణ సమవయస్క బృందంతో సాహచర్యం

**కు
టు
ం
బం**

- ▶ బాగా నలిగి, ఎండిన టొబాక్ ఆకులు ఇందులో ఉంటాయి.
- ▶ అధికంగా వినియోగించే డ్రగ్స్ లో ఒకటి
- ▶ దీన్ని వినియోగించే వారి పల్స్ రేటు, రక్తపోటు పెరుగుతాయి.
- ▶ కొంత కాలం దీన్ని వినియోగించిన తర్వాత ఊపిరి పీల్చుడంలో తగ్గుదల, దగ్గు ప్రారంభమవుతాయి. నెమ్ముదిగా ఊపిరితిత్తులు, నోరు, మూత్రపిండాలు కాన్సర్ బారిన పడతాయి.
- ▶ గుట్టుతో ప్రారంభమైన సిగరెట్లు, అల్కోల్ వినియోగం పెరగడానికి దారితీస్తుంది.
- ▶ ఉడాహరణ : గుట్టులు, బీడీలు, సిగరెట్లు, హుక్కు

**ఎ
త్రా
వ్యా
పా
నం**

- ▶ అధికంగా వినియోగించే మరో డ్రగ్
- ▶ కేంద్ర నాడీ మండల వ్యవస్థ పనితీరును మందగింపజేసే డిప్రెసెంట్.
- ▶ మొదట్లో ఇది తీసుకున్నాక మనసు తేలికైన భావన కలుగుతుంది. అప్పుడు మద్యపాన నియంత్రణలో ఉండరు. కానీ క్రమంగా ప్రతిస్పందనలు తగ్గుతాయి.
- ▶ ఒకే సందర్భంలో విపరీతంగా తాగడం శాయిను నెమ్ముదింపజేస్తుంది. హంగోవర్కి దారితీస్తుంది.
- ▶ మద్యపానం అధికంగా చేసేవారిలో కాలేయం, మెదడు, క్లోమం పాడైపోయి మరణానికి దారితీస్తుంది.

మర్కులు

- ▶ డ్రగ్స్ రసాయనికంగా తయారయ్యేవి లేదా సహజంగా లభ్యమయ్యేవి. ఇవి శరీర పనితీరును శారీరకంగా, మానసికంగా మారుస్తాయి.
- ▶ వీటిని మళ్ళీ, మళ్ళీ వాడడం శరీరాన్ని విషపూరితం చేస్తుంది. ఆ డ్రగ్స్ ను తప్పనిసరిగా వాడాల్సిన అవసరాన్ని కల్పిస్తుంది. ప్రవర్తనను మార్చుకోలేని విధంగా ఆ వ్యక్తిని మార్చుస్తుంది. ఆ డ్రగ్స్ ని ఏవిధంగా అయినా పొందాలనే ఆకాంక్ష పెరుగుతుంది.

పదార్థాల అవాంఘనీయ వినియోగం లక్షణాలు:

- ▶ చదువుపై, పొరశాలపై, పనిపై ఆసక్తి తగ్గడం.
- ▶ మానసిక స్థితి ఆకస్మికంగా మారడం. చిరాకు, దూకుడు పెరగడం.
- ▶ డబ్బుతో అనూహ్యంగా అవసరం ఏర్పడుతుంది. దాంతో దొంగలించడం, వివిధ వస్తువులను అమ్మడం జరుగుతుంది.
- ▶ అకారణంగా భయం, ఆందోళన, అనుమానం వ్యక్తమవుతున్నట్టు కన్నిస్తారు.
- ▶ కంపిస్తున్న గొంతుతో అస్పష్టంగా, నెమ్మడిగా మాట్లాడడం.

పదార్థాల అవాంఘనీయ వినియోగం ప్రభావం:

- ▶ సంబంధాలు
- ▶ ఉద్యోగం
- ▶ ప్రవర్తన
- ▶ ఆర్థిక పరిస్థితి, అభీద్రత

చాలా సందర్భాల్లో డ్రగ్స్ ప్రభావం ఉన్న వారిలో నేరమయ, అసాంఖ్యిక ప్రవర్తన కన్నిస్తుంది. ఇది దీర్ఘకాలిక వ్యక్తిత్వ మార్పు కూడా కన్నిస్తుంది. శారీరక, సాంఖ్యిక, మానసిక అపాయింతో పాటు వీటి వినియోగం నేరాలకూ దారితీస్తుంది.

పదార్థాల అవాంఛనీయ వినియోగానికి పరిష్కారం:

- ▶ చికిత్స కంటే ముందస్తు నివారణ ఉత్తమం. పదార్థాల అవాంఛనీయ వినియోగానికి ఇది వర్తిస్తుంది. ప్రజా చైతన్యం; ఈ పదార్థాల కొనుగోలు, వినియోగించే విషయాల్లో చట్టాలను పట్టిష్ఠం చేయడం ఈ సమస్య పరిష్కారానికి కొన్ని దేశాలు అవలంబించిన మార్గాలు. ఈ పరిష్కారాలను వివిధ దృక్కోణాల్లో చూడాల్సి ఉంటుంది. జాతీయస్థాయిలో ఈ పదార్థాల సరఫరా తగ్గుదలపై చర్చించాల్సి ఉంటుంది. సాంఘిక దృక్కోణాల్లో పరిష్కార మార్గాల చర్చ ముందస్తు నివారణ, ముందుగా గుర్తించడం, చికిత్స జరగాలి.
- ▶ వీటి ప్రభావానికి గురైన వారిని తల్లిదండ్రులు, స్నేహితులు, అన్నదమ్ములు, సన్నిహితులు సులువుగా గుర్తించవచ్చు. తల్లిదండ్రులు, స్నేహితులు, అన్నదమ్ములు, సన్నిహితుల సహాయంతో ఆ పదార్థాలు స్వీకరించాలన్న ఆకాంక్ష బాధితులకు కలగకుండా చేసి, మామూలు మనిషిగా మార్చవచ్చు. అందువల్ల ఈ సమస్య గుర్తించడంలో, పరిష్కారంలో తల్లిదండ్రులు, సన్నిహితుల పాత్ర ప్రధానమైంది.

ప్రభుత్వ చౌరప:

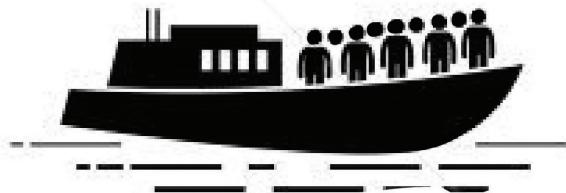
- ▶ పెరుగుతున్న పొగాకు వినియోగాన్ని నిలువరించేందుకు కేంద్రప్రభుత్వం 2000 సంవత్సరంలో “కేబుల్ టెలివిజన్ నెట్వర్క్” (రెగ్యులేషన్) సవరణ బిల్లు”ను అమలులోకి తెచ్చింది. దీని ప్రకారం టెలివిజన్లో సిగరెట్లు, మద్యం ప్రకటనలను నిషేధించింది. తర్వాత “బహిరంగ ప్రదేశాల్లో ధూమపాన నిషేధ చట్టం 2008” ప్రకారం బహిరంగ ప్రదేశాల్లో ధూమపానాన్ని నిషేధించింది. “ప్రకటనల నిషేధం, వర్తక, వాణిజ్య నియంత్రణ (ఉత్పత్తి, సరఫరా, పంపిడీ) చట్టం 2003” ప్రకారం సిగరెట్లు, పొగాకు ఉత్పత్తుల వాడకాన్ని నియంత్రిస్తోంది. విద్యుత్ సంస్లాప వంద గజాల దూరంలో పొగాకు ఉత్పత్తుల అమృకాన్ని నిషేధించింది.

- ▶ దేశంలో డ్రగ్స్ వాడకాన్ని నిరోధించేందుకు ప్రభుత్వం “నార్కోటిక్స్ డ్రగ్స్ అండ్ సైకోట్రోపిక్ సబ్ స్టాషన్స్ యాట్ 1985” ద్వారా వైద్య, వైజ్ఞానిక అవసరాలకు మినహ ఏదైనా మత్తును కలిగించే డ్రగ్స్ ను ఉత్పత్తిచేయడం/తయారుచేయడం / సాగుచేయడం / కలిగివుండడం / అమృడం / కొనడం / రవాణా / నిల్వ / వినియోగం చట్ట వ్యతిరేకం. వైద్య, వైజ్ఞానిక అవసరాల విషయంలో కూడా నియమ నిబంధనల మేరకు ప్రభుత్వ ఆనుమతి తీసుకోవాల్సి ఉంటుంది.
  - ▶ ఆయా పదార్థాల వల్ల ప్రభావితులైన వ్యక్తులను మామూలు మనుషులుగా మార్చేందుకు విశాఖపట్టంలో సానికంగా ఢీ-అడిక్షన్ కేంద్రాలు ఉన్నాయి. వాటిలో కొన్ని...
1. గ్రీన్ వ్యాటీ ఫోండేషన్,
ఇ-మెయిల్ : contact@addictionfreelife.org
వెబ్‌సైట్ : <http://www.addictionfreelife.org>
  2. హెల్పింగ్ హ్యాండ్ ఢీ-అడిక్షన్ సెంటర్
  3. మైండ్ పవర్ సైకలాజికల్ హెల్ప్ అండ్ ఢీ-అడిక్షన్ సెంటర్,
ఫోన్ : 092478 83617

ದೊರ್ಮಿದ್ದ ಧೋರಣಲು

దోషిదీ ధోరణలు - అర్థం

1. అన్యాయంగా, క్రూరంగా దేవైనా సాధించే చర్యను ‘దోషిదీ’ అంటారు. పీడనలో రాజకీయ అర్థశాస్త్రం, అర్థశాస్త్రం, సామూజిక శాస్త్రం మిళితమై ఉంటాయి. కొందరు పిల్లలతో సరిగా వ్యవహరించకపోవడం, వమిగతావారి ప్రయోజనాలకోసం వారిని అనైతికంగా ఉపయోగించడం మొదలైన సాంఘిక సంబంధాలు ఇందులో అంతర్భాగంగా ఉంటాయి.
2. ప్రజల సంక్లేషనానికి తక్కువ ప్రాధాన్య ఇవ్వడం లేదా ప్రాధాన్యత అనలే ఇవ్వకుండా వారిని వనరుగా ఉపయోగించడమే దోషిదీ. ఇందులో వివిధ రూపాలుంటాయి. 1) ఒక వ్యక్తికి లేదా సమూహానికి చెందినదాన్ని లాక్షోవడం. 2) ఒకరి అభిమతానికి విరుద్ధంగా లేదా వారి అభిమతంతో నిమిత్తం లేకుండా లేదా వారికి తెలియకుండా పనిచేయడం. ఒకరి ప్రయోజనార్థం, మరి కొందరి ప్రయోజనాలకు వ్యతిరేకంగా వ్యక్తులపట్ల భేద భావంతో వ్యవహరించడం మరొకరి శ్రమకు సరైన ప్రతిఫలం అందజేయకుండా దోషకోవడం.

కృత్యం 1 (45 నిముషాలు)

నిర్వచనాలు - మనం ఉపయోగించే పదాలు

ఈ కృత్య లక్ష్యాలు:

1. సెక్కు వ్యాపారంలై పిల్లలు తమ పూర్వ పరిజ్ఞానాన్ని గుర్తుకు తెచ్చుకోవడం.
2. తదుపరి అంశాలు చర్చించేందుకు వీలుగా సెక్కు వ్యాపారం సంబంధం ఉన్న పదాల నిర్వచనాలను నేర్చుకోవడం.
  - ▶ సమయస్నేఖం నాయకుడు / నాయకురాలు మొత్తం తరగతిని ఐదు గ్రూపులుగా విభజించి, ఒక్కే గ్రూపుకు ఒక్కే పోస్టర్ పేపర్ ఇవ్వాలి.
  - ▶ లైంగిక పీడన, వ్యాఖిచారం, మానవ అక్రమ రవాణా - ఈ మూడు పదాల నిర్వచనాలను గ్రూపులవారీగా ఈ పోస్టర్ పేపర్ లై రాయమని చెప్పాలి.
  - ▶ ప్రతి గ్రూపు వారు నిర్వచనాలు రాయడానికి 15-20 నిముషాలు సమయం కేటాయించాలి.
  - ▶ ప్రతి గ్రూపు వారు రాయడం పూర్తయిన తర్వాత ఆయా నిర్వచనాలను సమర్పించమనాలి. ప్రతి గ్రూపు వారు రాసిన నిర్వచనాల్లో పోలికలను, భేదాలను చర్చించాలి.
  - ▶ అన్ని గ్రూపుల వారు తమ అభిప్రాయాలను పంచుకున్న తర్వాత కింద ఇచ్చిన నిర్వచనాలను తరగతి మొత్తానికి తెలియజేయాలి. ఈ అవకాశాన్ని వినియోగించుకొని ఆయా పదాలను విపులంగా చర్చించాలి.

నిర్వహాలు

లైంగికపరమైన దోషిడి : అధికారాన్ని, సాంఘిక పెశాదాను దుర్బునియోగపర్చడం ద్వారా డబ్బులు సంపాదించడం కోసం మరొకరికి లైంగికంగా హాని చేయడం. ఇందులో తార్పుడం, లైంగిక అక్రమ రవాణా, అశీల చిత్రాలు, ఇతర వయోజన వినోద కృత్యాలు భాగంగా ఉంటాయి.

వ్యాఖ్యానాలు : డబ్బు, డ్రగ్స్, బట్టలు, ఇల్లు వంటి వాటిని ప్రతిఫలంగా చూపి లైంగిక చర్యలో పాల్గొనడం లేదా పాల్గొనేలా ప్రేరేచించడం.

మానవ అక్రమ రవాణా : కూలీపనికి లేదా శృంగారంలో పాల్గొనేందుకు బలవంతం చేయడం లేదా మోసం చేయడం, ఆ పరిస్థితి నుండి బయటికి రావడానికి ప్రయత్నిస్తే తీవ్రమైన హాని కలుగుతుందని నమ్మేవారు అక్రమ రవాణా బాధితులు.

(గమనిక : 18 సంవత్సరాల లోపల వయస్సున్నవారు వాణిజ్యపరమైన లైంగిక కృత్యంలో పాల్గొన్న అక్రమ రావాణా బాధితులుగానే పరిగణిస్తారు. బలవంతం చేయడాన్ని / ఒత్తిడి చేయడాన్ని / మోసం చేయడాన్ని / తీవ్రమైన హాని కలిగిస్తామని భయపెట్టడాన్ని నిరూపించాల్సిన అవసరం లేదు)

అక్రమ రవాణా రెండు రకాలు : కూలీపనికి అక్రమరవాణా, లైంగిక కృత్యాల కోసం అక్రమ రవాణా.

ప్రస్తుత సమాజంలో మహిళలపై పీడన, వేధింపులు - రకాలు

గృహ హింస: భార్యను కొట్టడం భారతీయ సమాజంలో అధికంగా ఉన్న గృహ హింస రూపం దీన్ని సాధారణ సమస్యగానే చూడడం జరుగుతోంది.

ఆడ శిశు హత్య / భ్రూణ హత్య: దేశంలోని కొన్ని ప్రాంతాల్లో పేద కుటుంబాలు ఆడ శిశువులను పుట్టుకతోనే చంపేస్తున్నాయి. కొన్ని సందర్భాల్లో గర్భంలోనే కడతేర్చడమూ జరుగుతోంది. కట్టం, కుటుంబంపై ఆడనపు భారం వంటి కారణాలు ఇలా చేయడానికి దారితీస్తున్నాయి. లింగ నిర్ధారణ అనంతరం గర్భప్రాపం కూడా మన దేశంలో సర్వ సాధారణం. (గర్భధారణ అనంతరం 18 నెలల తర్వాత గర్భ ప్రాపం తల్లికి కూడా ప్రమాదకరం)

వరకట్టం: ఏ విద్యావంతురాలైన యువతీ గర్వంగా భావించని సాంఘిక దురలవాట్లలో ఒకటి వరకట్టం. చాలా మంది ఇప్పటికీ కట్టం తీసుకుంటున్నారు, ఇస్తున్నారు. దీనివల్ల సమాజంలో మహిళల స్థాయి దిగజారుతోంది.

మానసిక / భావోద్యేగ వేధింపు : మానసిక / భావోద్యేగ వేధింపు అంటే భయం కలిగించడం. వ్యక్తిగత గౌరవానికి భంగం కలిగించడం లేదా ఉద్దేశ్య పూర్వకంగా మరొకరి మానసిక

స్థితిని దెబ్బ తీయడం. ఉదా : అరవడం, బెదిరించడం, నిశ్చబ్దంగా ఉండడం, భావోద్వేగాలతో అడుకోవడం, చిన్నచూపు చూడడం.

లైంగిక వేధింపు : ఇష్టంలేని, బలవంతమైన లైంగిక కార్యకలాపాలు. ఉదా: అవాంఛిత లైంగిక సంబంధం, సెక్స్ కోసం బలవంతం చేయడం, ఇతరులతో సెక్స్ చేయమని బలవంతం చేయడం, సెక్స్ కోసం బెదిరించడం, అనారోగ్యంగా ఉన్నప్పుడు సెక్స్ కోసం బలవంతపెట్టడం మొదలైనవి.

పై వేధింపులతో పాటు అక్రమ రవాణా కూడా చాలా తీవ్రమైన అంశం.

బాలల అక్రమ రవాణా

బలవంతపు కూలీపని, బానిసత్యం, వెట్టి చాకిరీ, వ్యఖిచారం పోర్చోగ్రఫీ, చట్ట వ్యాతిరేంగా అవయవాలను తొలగించడం మొదలైన వాటిల్లో పిల్లలను భాగస్వాములను చేయడం; ఆ ఉద్దేశ్యంతో పిల్లలను తరలించడం, పసిపిల్లలను తెచ్చుకోవడం మొదలైన వాటిని “బాలల అక్రమ రవాణా”గా చెప్పవచ్చు. ఇది కొన్ని సందర్భాల్లో బలవంతంగా, మోసగించడం ద్వారా, బెదిరించడం ద్వారా జరగవచ్చు. కొన్ని సందర్భాల్లో బలవంతం, మోసం, బెదిరింపు ఉండకపోవచ్చు. (పెద్దల అక్రమ రావాణా అన్ని సందర్భాల్లో బలవంతంగానూ, మోసంతోనూ, బెదిరింపులతోనూ జరుగుతుంది)

అక్రమ రావాణా - కారణాలు, పరిమాణాలు

విశ్వతంగా ఉన్న పేదరికం, జీవనోపాధి మార్గాలు లేకపోవడం, లింగ వివక్ష, స్తాన మార్పు మొదలైనవి మానవ అక్రమ రవాణాకు కారణాలు. తరచుగా బాలికలను, వారి కుటుంబాలను మోసం చేయడం ద్వారా అక్రమ రవాణా జరుగుతుంది. చాలా గ్రామాల్లో అక్రమ రవాణా చేసేవారు తమని తాము కట్టుం ఆశించని వరులుగా చెప్పుకుని, నమ్మించి బాలికలకు దగ్గర కావడం జరుగుతుంది. మరికొన్ని సందర్భాల్లో బాధితుల బంధువులు, స్నేహితులు, ఉపాధ్యాయులు, ఉద్యోగ నియామకాల ఏజెన్సీలు ఇందుకు పాల్పడడం జరుగుతోంది. మిగతా బాలికలకు ఎర వేసేందుకూ ఈ బాధిత బాలికలను ఉపయోగించడం జరుగుతోంది.

అక్రమ రవాణా అయ్యెందుకు అవకాశం ఉన్న పిల్లలు

- ▶ అనాధలు, ఇతరుల సంరక్షణలో / వసతి గృహాలలో ఉన్న పిల్లలు
- ▶ కుటుంబాల నుండి దూరంగా ఉండే విద్యు సంస్థల పిల్లలు

- ▶ విడిపోయిన కుటుంబాలకు చెందిన పిల్లలు
- ▶ వికలాంగులైన / ప్రత్యే అవసరాలు కలిగిన పిల్లలు
- ▶ గ్రామీణ పేదరికంలో మగ్గుతున్న పిల్లలు
- ▶ మురికివాడల్లో, వీధుల్లో నివసిస్తున్న పిల్లలు
- ▶ వ్యభిచార గృహశిల్లో ఉండే పిల్లలు; మతపరంగా, సాంస్కృతికంగ వేశ్య వృత్తిలో ఉన్న కులాలకు చెందిన పిల్లలు
- ▶ ఎయిష్ట్ బాధితుల పిల్లలు, వెట్టిచాకిరీకి గురయ్యే వారి పిల్లలు
- ▶ కూలీల పిల్లలు / షెడ్యూల్ కులాలు, షెడ్యూల్ తెగలకు చెందిన పిల్లలు

అక్రమ రవాణా అనేక రకాలు, ఉదాహరణకు

- ▶ **బలవంతపు కూలీ పనులకై తరలించడం:** వివిధ పనుల్లో బానిసలుగా ఉంటున్నామని బాధితులు భావిస్తారు.
- ▶ **లైంగిక ఫీడసకు గురి చేసేందుకు కొమార ప్రాయంలోని వారిని తరలించడం :** అమానవీయ పరిస్థితుల్లో నిరంతరం భయం, ఒత్తిడి కలిగించే నిర్వంధం. లైంగిక బానిసత్యానికి కొమార ప్రాయులను బలవంతం చేయడం.
- ▶ **కణజాలం, కణాలు, శరీర అవయవాల కోసం తరలించడం:** శరీర అవయవాలను ఉపయోగించేనిమిత్తం తరలింపు. ప్రస్తుతం విష్ణుతంగా ప్రబలుతున్న నేర ప్రక్రియ కిఢీల కోసం తరలించడం.

పై సాంఘిక దురాచారాల నిర్వాలనకు ప్రతి పోరుడి బాధ్యతలు:

1. ఈ దురాచారాల తీవ్రత వట్ట, భద్రత తీసుకోవాలిన చర్యల వట్ట స్వీయ పరిజ్ఞానం పెంచుకొని; సమయస్మర్మాల్లో, కుటుంబంలో, పరిసరాల్లో ఉన్నవారిలో అవగాహన కల్పించడం.
  - ▶ కళాశాల్లో, ఇతర ప్రజ్ఞాపయోగ ప్రదేశాల్లో అవగాహనా ర్యాలీలు, ఈవేంట్స్ నిర్వహించడం.
  - ▶ సమాజంలోని వివిధ వర్గాలకు

పై విధంగా అనేక రకాల వేధింపులపై మాట్లాడిన సమయస్మర్మాల్లో మేధావుధనం జరగాలి. అనంతరం ఈ వేధింపులు తగ్గేందుకు; సమయస్మర్మాల్లో, పయోజనల్లో అవగాహన కలిగించేందుకు ఒక కార్యాచరణ ప్రణాళిక రూపొందించాలి.

చెందిన వారితో, సమాజాన్ని ప్రభావితం చేయగల వారితో కౌమార ప్రాయంలోని వారి సమస్యలు, హక్కులపై అవగాహనా సమావేశాలు నిర్వహించడం.

2. సాంఘిక దురాచారాల నిర్మాలనకు ‘విద్య’ స్వర్ణ సాధనం. కాబట్టి గ్రామీణులకు, అట్టడుగు వర్గాల ప్రజలకు విద్య వల్ల కలిగే కింది ప్రయోజనాల గురించి అవగాహన కల్పించాలి.
  - ▶ పేదరిక నిర్మాలనకు విద్య ఉపకరిస్తుంది.
  - ▶ ఆదాయాన్ని వృద్ధి చేస్తుంది (అదనంగా ఒక సంవత్సరపు విద్య ఒక వ్యక్తి ఆదాయాన్ని 10% పెంపొందిస్తుంది)
  - ▶ బాల్యవివాహాల్ని తగ్గిస్తుంది (బాలికలందరూ విద్యావంతులైతే బాల్యవివాహాలు 64% తగ్గించవచ్చు - యునెస్కో, 2013)
3. లింగ హింసపై ఛైఫరిలోనే అక్రమ రవాణా మూలాలున్నాయి. అందువల్ల లింగ హింసతో పాటు పురుషత్వం, లైంగిక అణచివేతపై యువతీ యువకులను చైతన్యవంతులను చేయాలి. బాల బాలికలపై, ట్రాన్స్ జెండర్స్ పై అన్ని రకాల వేధింపుల వల్ల కలిగే దుష్ప్రభావాలకు వ్యతిరేకంగా అవగాహన కల్పించాలి.
4. టీనేజీ ఉత్సవాల అధికంగా ఉండే దశ. ప్రయోగాలు చేయాలనుకోవడం, ప్రమాద భరిత సాహస కృత్యాల్లో పొలుపంచుకోవాలనుకోవడం సహజం. బేరమాడే శక్తి, అసోకర్య పరిస్థితుల్లో కాదని చెప్పగలగడం యువత హక్కు తప్పనిసరి కూడా.
5. సమాజ దురలవాట్లకు బాధితులై కూడా మౌనంగా ఉండడం అదే చర్య మళ్ళీ మళ్ళీ జరగడానికి కారణమౌతుంది. అందుకే అలాంటి సందర్భాల్లో గట్టిగా మాట్లాడగలగాలి. హక్కుల కోసం పోరాడాలి.
6. వారి శరీరాల గురించి, సెక్స్ గురించి వారి వయసుకు తగ్గ అవగాహన కలిగేందుకు పిల్లలకు / స్నేహితులకు సహకరించండి.
7. సమృద్ధి, నిజాయితీ కలిగిన సంబంధాలను పెంపొందించుకోవడం వల్ల మీతో వారు ఏ విషయమైనా చర్చించేందుకు వెనుకాడరు.
8. సురక్షిత రహస్యాలకు (ఆకస్మిక పొర్ట్ వంటివి) సురక్షితం కాని రహస్యాలకు (సంతోషం కలిగించనివి లేదా అసోకర్య భావన కలిగించేవి) మధ్య తేడాను వివరించాలి.
9. పడుకోవడం, డ్రెస్సింగ్, స్నేహం చేయడంలో ప్రైవేటీ వంటి కుటుంబ హద్దులను గౌరవించడం పిల్లకు నేర్చించాలి.
10. పర్యవేక్షణలో, నియంత్రణలో ఇంటర్వెట్, మొబైల్, టెలివిజన్లను వినియోగించడం అవాంఛిత పరిణామాలకు డారితీయకుండా నిరోధిస్తుంది.

లింగ భేదాన్ని అర్థం చేసుకోవడం

స్టేప్-అప్ట్ ఎక్సర్సైజు

ఈ కృత్యం ప్రసిద్ధి చెందిన జెండర్ సాధారణీకరణాల గురించి చర్చిస్తుంది. ఈ సాధారణీకరణాలు ఊహాజినితమైనవి కావు, నిజజీవితంలో ఉన్నవే. ఈ సాధరణీకరణాల గురించి గ్రూపుల వారీగా అలోచనలను, భావోద్యోగాలను పంచుకునేందుకు ఈ కృత్యం ఉపకరిస్తుంది.

మొదటి భాగానికి సూచనలు:

- ▶ యువతీ యువకులు వేర్పేరు లైసెస్‌లో ఎదురెదురుగా ఉండేటట్టు గదిలో నిలబెట్టాలి.
- ▶ ఈ ఎక్సర్సైజు రెండు భాగాలుగా జరుగుతుందని వారికి వివరించాలి. మొదట మీరు యువకులకోసం ఒక వాక్యం చదువుతారు. అనంతరం మరొకటి యువతులకోసం చదువుతారు.
- ▶ విద్యార్థులందరూ నిశ్శబ్దంగా ఉండాలి. మాట్లాడాల్చి వస్తే, నమ్మాల్చి వస్తే, శబ్దం చేయాల్చి వస్తే ఈ విషయాన్ని చెప్పి అందరి దృష్టి మళ్ళీంచే బదులు ఆ అసౌకర్య అనుభూతిని గుర్తించమని చెప్పాలి.
- ▶ ఈ ఎక్సర్సైజు లో ప్రతి ఒక్కరు పాల్గొనాలి. అయితే ఏదైనా కారణం వల్ల సమాధానం చెప్పకుండా వదిలేయవచ్చు.
- ▶ ప్రతి వాక్యం చదివిన అనంతరం ఆ వాక్యం వర్తంచే యువకులను రెండు అడుగులు ముందుకు జరగమని చెప్పాలి. ఎవరు ముందుకు వచ్చారో గమనించి, వారి ప్రతిస్ఫుందన గమనించాలి. వారిని వెనక్కి మళ్ళీ లైన్‌లోకి జరగమని చెప్పి, మరో వాక్యం చదవాలి. ఈ దఫా యువతులను పై విధంగానే చేయమని చెప్పాలి.
- ▶ ఒక వేళ అసౌకర్యం అనిపిస్తే అలాంటి ప్రశ్నకు సమాధానం చెప్పనపసరం లేదని విద్యార్థులకు గుర్తుచేయాలి.

పురుషుల స్టేప్-అప్ట్ ఎక్సర్సైజు

నిశ్శబ్దంగా ముందుకు అడుగెయ్యండి. ఒకవేళ...

- ▶ గడ్డాన్ని పెంచుకోవడానికి ప్రయత్నం చేసి ఉంటే...
- ▶ మీరు ఆడేందుకు ఇప్పపడని ఒక ఆట ఆడమని మిమ్మల్ని ఎవరైనా బలవంత చేసి ఉంటే...

- ▶ ఎడవవద్దని ఎవరన్నా మీకు చెప్పి ఉంటే...
- ▶ ఎప్పుడైనా శారీరకంగా గాయపడి ఆ బాధని మీలోనే దాచుకుని ఉంటే

మహిళల స్టేప్-అప్ట్ ఎక్స్‌సైజ్స్

నిశ్చబ్దంగా ముందుకు అడుగెయ్యండి. ఒకవేళ...

- ▶ స్త్రీ సహజ ఆహారాన్ని పొందేందుకు ఎప్పుడైనా ఆహారపు అలవాట్లను మార్చడం గానీ, ఇతర ప్రయత్నాలుగానీ చేసి ఉంటే...
- ▶ మీరు మహిళగా చెప్పుకునేందుకు మీకు అసౌకర్యంగా ఉన్న దుస్తులను ధరించి ఉంటే...
- ▶ మగపిల్లలు, పురుషులు విశ్రాంతి తీసుకుంటూ ఉంటే వంట పనికి, అంట్లు తోమేందుకు మిమ్మల్ని బలవంతం చేసి ఉంటే...
- ▶ పురుషులకంటే తక్కువ ప్రాధాన్యత ఉన్నట్టు భావిస్తే
- ▶ బాలురు / పురుషులు మాట్లాడుతూ ఉంటే, మీరు నిశ్చబ్దంగా ఉండడం, మిమ్మల్ని లక్ష్యపెట్టక పోవడం జరిగితే
- ▶ శారీరక భద్రత కోసం మీ కార్బ్రూక్మాలను / ప్రణాళికలను కుదించుకోవడం / మార్చుకోవడం జరిగితే

పార్ట్ - 2 సూచనలు:

- ▶ ఒకే లింగానికి చెందిన వారిని ఇద్దరేసి చొప్పున గ్రూపుగా చేయాలి. ఈ ఎక్స్‌సైజ్స్ చేసినప్పుడు వారికి కలిగిన భావనలు చర్చించమనాలి. ఆ తర్వాత ఈ భావనలను మొత్తం తరగతితో పంచుకునేందుకు అంగీకరించిన వారిని మాట్లాడించాలి.
- ▶ ఈ ప్రశ్నలు సెక్కు / జెండర్ పాత్రల ఫలితమేనా? చర్చించమనాలి. ఈ రెడింటి మధ్య భేదం ఏమిటి?

సెక్స్	జెండర్
<ul style="list-style-type: none"> ▶ స్త్రీ పురుషుల మధ్య జైవిక, శారీరక లక్షణాల్లో భేదం ఉదా: పురుషులలో వృషణాలు, స్త్రీలలో అండాశయం ▶ శాశ్వతమైనది. ▶ సహజమైనది ▶ స్త్రీ లేదా పురుషుడు అని చెప్పేది 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ సామాజిక, సాంస్కృతిక సంబంధ పదం ▶ సమాజంలోని ఒక వ్యక్తి ప్రవర్తన, పోషించే పాత్రలు, ఆకాంక్షలు, కార్యక్రమాలు ఉదా : భర్తకంటే అధికంగా ఇంటిపని మహిళలే చేయడం. ▶ పురుష స్వభావమా, మహిళా స్వభావమా చెప్పేది ▶ ఉదా : బరువులెత్తడం పురుష సంబంధి. ఊడ్యుడం మహిళా సంబంధి

‘జెండర్’ అంటే స్త్రీ పురుషులకు సమాజం నిర్దేశించిన పాత్రాల స్వభావం. ‘సెక్స్’ అంటే స్త్రీ, పురుషుల మధ్య జైవిక, శారీరక లక్షణాల్లో భేదం. సాంఘిక, చారిత్రక, సాంస్కృతిక అంశాల్లో స్త్రీ పురుషుల మధ్య అధికారిక సంబంధమే ‘జెండర్’. సాధారణంగా ఈ అంశాల్లో పురుషులదే పైచేయి. కాబట్టి ‘జెండర్’ను మనుషులు కల్పించుకున్న భావనగా, ‘సెక్స్’ను మనుషుల సహజ, జైవిక లక్షణంగా చెప్పవచ్చు.

లైంగిక అసమానత అంటే సెక్స్ ఆధారంగా మహిళలకు వ్యతిరేకంగా చూపే వివక్షగా నిర్వచించవచ్చు. స్త్రీలు బలహీనులని సమాజం భావిస్తోంది. పురుషులతో పోలిస్తే ద్వితీయ క్రేణి పొరులుగానే పరిగణిస్తున్నారు. ఇంటా బయటా మహిళలు వేధింపులకు గురికావడం, చిన్న చూపు చూడబడడం, వివక్షకు గురికావడం జరుగుతోంది. ఈ ప్రత్యేకమైన వివక్ష ప్రపంచమంతా ఉంది. భారత దేశంలో కొంచెం అధికంగా ఉంది.

జెండర్ పాత్రాల మనం పాటించేవే. అవి సహజమైనవి కావు. మనం మన పెద్దవాళ్ళ నుండి, ఉపాధ్యాయుల నుండి, మత పెద్దల నుండి, పరిసరాల నుండి ఈ పాత్రల్ని, వాటి నిబంధనల్ని పరిశీలించి, నేర్చుకుంటాం. ఇంట్లో మహిళలకు ఎవరైనా పురుషులు సాయం చేస్తుంటే అది మహిళల పనిగా చెప్పి, నిరుత్సాహపరుస్తారు. (కూరగాయలు తరగడం, పిల్లల నాపీలు మార్చుడం, ఇంటిని శుభ్రపరచడం, ఇల్లు తుడవడం మొదలైనవి) సైన్యంలో, పోలీసు శాఖలో చేరడం, రైల్వే డ్రైవర్గా పని చేయడం వంటి పనులు మహిళలకు నప్పవని భావిస్తారు.

ప్రపంచ వ్యాప్తంగా లింగ వివక్షకు అనేక కారణాలున్నాయి. లైంగిక అసమానత్వం అంటే వారి సెక్స్ ఆధారంగా స్త్రీలపై వివక్ష చూపడం. స్త్రీలను బలహీనులుగా సమాజం భావిస్తోంది.

లింగ వివక్ష అనేక రూపాల్లో ఉంది. భారతదేశంలో లింగ వివక్షకు సూచికలు:

- ▶ త్రిమాణ హత్య : గర్భస్థ శిశు లింగ నిర్ధారణ పరీక్షల ద్వారా గర్భంలో ఉన్నది ఆడ శిశువని తేలికే గర్భప్రావానికి పాల్పడడం.
- ▶ ఆడ శిశు హత్య : అప్పుడే పుట్టిన ఆడ శిశువులను ఉద్దేశ్య ఫూర్సుకంగా చంపేయడం.
- ▶ లింగ నిష్పత్తి : ప్రతి వెయ్యి మంది బాలలకు 927 మంది మాత్రమే బాలికలు
- ▶ మహిళా అక్షరాస్యత : 64%
- ▶ శిశు మరణాల రేటు: ప్రతి వెయ్యి మంది జీవించి ఉన్న జననాలకు 178 మరణాలు.

పై సూచికలు మన దేశంలో మహిళల పరిస్థితిని తేఱతెల్లం చేస్తున్నాయి. గర్భస్థ శిశు లింగ నిర్ధారణ నియంత్రణ, ముందస్తు నిలుపుదల (స్త్రీ-నాటల్ దయాగ్రస్టిక్ ఏక్స్ప్రైస్) - రెగులేషన్ అండ్ ప్రివెస్టివ్ ఆఫ్ మిన్ యూఎస్) చట్టం, 1994 అమలు లోకి వచ్చినపుటికీ, లింగ నిర్ధారణ గర్భప్రావాలు మన దేశంలో అధికంగానే జరుగుతున్నాయి. గర్భస్థ పిండం ఆడ శిశువుగా తేలడం వల్ల దేశం మొత్తం మీద జరుగుతున్న చట్ట వృత్తిరేక గర్భప్రావాలు ఒక లక్ష అని మాక్ పెర్సన్ అంచనా వేశారు. దీని వల్ల స్త్రీ పురుష లింగ నిష్పత్తి అందోళనకరంగా మారుతోంది.

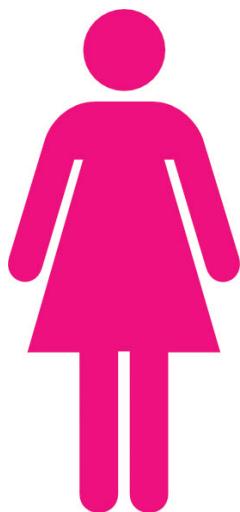
2011లో పురుషుల అక్షరాస్యత 82.14 శాతం కాగా మహిళల అక్షరాస్యత 65.46 శాతం. భారతదేశంలో బాలిక విద్యకు సరైన ప్రాధాన్యత ఇవ్వడం లేదని దీని నుండి తెలుస్తోంది. దేశంలో లింగ వివక్షకు

ఇదొక సూచిక. దేశంలో బాలికలకు తరచుగా విద్యా హక్కు నిరాకరించబడుతోంది. బాలికలు బట్టలుతకడం, అంట్లు తోమడం, వంట చేయడం, చిన్న పిల్లల సంరక్షణ వంటి మొదలైన పనుల్లో సహాయ పడేందుకు బాలికలు బడి నుండి డ్రాప్-అవ్యాప్త కావడం జరుగుతోంది. బాలికలు ఇంటిపనుల్లో నిమగ్నం కావడం వల్ల గ్రామీణ భారత దశంలో స్త్రీ పురుష అసమానత్వం పెరిగిపోతోంది. బాలికలకు విద్య అవసరం లేదని; ఇంటి పనులు చూసుకోవాల్సిన బాధ్యత బాలికలదేనని; తర్వగా పెళ్ళి చేసుకుని, పిల్లల్ని కని, వారిని పెంచడం వారి కర్తవ్యమని -ఇలా అనేక అపోహాలు ఉండడం వల్ల అసమానత్వం పెరిగిపోతోంది. ఇవన్నీ ఆమె బాధ్యతలైతే, ఆమెకు విద్యను అందచేయడం వ్యర్థమనే భావన ఉంది. సమాన విద్య, ఆర్థిక సమానత్వం ఉన్నప్పటికీ పురుషులతో సమానంగా హక్కులను, స్వేచ్ఛను స్త్రీలు పొందలేక పోవచ్చు. విద్యవల్లే ప్రవర్తనలో మార్పులు తేవచ్చు. ఆత్మ విశ్వాసాన్ని, సరైన వ్యక్తిత్వాన్ని, వృత్తిపర భవిష్యత్తును పెంపాందించుకునే అవకాశాలకు ద్వారాలు తెరవవచ్చు.

భారతదేశంలో స్త్రీల ఆరోగ్యం:

పొశ్చాత్య దేశాల్లో పురుషులకంటే మహిళలు ఆరేళ్ళు అధికంగా జీవిస్తారు. కానీ భారతదేశంలో పరిస్థితి దీనికి భిన్నం. దేశంలో - ప్రత్యేకించి ఉత్తర భారతదేశంలో - బాలురకంటే బాలికలకు తక్కువ ఆహారం ఇవ్వడం జరుగుతోంది. ఆరోగ్య పరిరక్షణ కూడా బాలికల విషయంలో తక్కువే. బాలికలకు తక్కువ కాలం తల్లిపాలు ఇవ్వడం జరుగుతోంది. వీరి ఆరోగ్యంపై శక్థి చూపడం కూడా తక్కువ. అతి తక్కువ సందర్భాల్లో వీరిని ఆసుపత్రికి తీసుకెళ్ళడం జరుగుతుంది. మరీ అత్యవసర పరిస్థితుల్లో చాలా అలస్యంగా వీరిని ఆసుపత్రికి తీసుకెళ్తారు.

నాణ్యత లేని ఆహారాన్ని - అది తక్కువ పరిమాణంలో బాలికలకు ఆహారం అందజేస్తారు. దీనివల్ల బాలురతో పోలిస్తే వీరిలో హోష్టికత స్థాయి తక్కువ. ఇది గర్భధారణ సమయంలో రక్తహీనతకు దారి తీయడమే కాకుండా గర్భశయంలో పిండం పెరుగుదలకు అడ్డంకిగా మారుతుంది. పోషకాహారలోపంతో ఉన్న స్త్రీ, అడ శిశువుకు జన్మ ఇస్తే ఆ శిశువు మనుగడకు ప్రమాదకరం. శిశువుకు పోషకాహార సమస్యలూ ఏర్పడతాయి.

భారతదేశంలో స్త్రీలపట్ల వివిధాపూరిత వైభాగికి బాలికలను మనం చూసే పద్ధతి ఒక సూచిక. దేశంలోని బాలకలకు పోషకాహార లోపం, వ్యాధులు, వైకల్యం, వికాసంలో వెనకబాటుతనం మొదలైన సమస్యలున్నాయి. వనరులు వారికి అందుబాటులో లేవు. ఉన్నా వారి నియంత్రణలో లేవు. దీనికి కారణం కుటుంబాన్ని వృద్ధిలోకి తేవడానికి వారు చేస్తోన్న వంటపనికి, ఇంటిపనికి విలువ తక్కువ.

“ఆడపిల్లను పెంచడమంటే పక్కింటి ఆవరణలోని మొక్కకు రోజు నీళ్ళపోయడమే” అని తెలుగులో ఒక సామేత. అందువల్ల బయటికి పంపించే ఒక వినియోగ వస్తువుగా ఆడపిల్లను చూడడం జరుగుతోంది. ఈ కారణం వల్లే ఆహారం, పోషణ విషయాల్లో చిన్న చూపు చూడడం జరుగుతోంది. ప్రపంచం మొత్తం మీద బాలికల విషయంలో ప్రమాదకరమైన దేశాల్లో మన దేశం నాలుగోస్థానంలో ఉండని ఒక అధ్యయనం వెల్లడించింది.

లింగ వివక్షను అడ్డుకునేందుకు తీసుకోవాల్సిన చర్యలు

జాగరూకతతో మెలగండి: జాగరూకతతో ఉండి, ప్రమాదంలో ఉన్న వ్యక్తులను గుర్తించండి.

న్యాయ సేవా సహకారం: న్యాయం పొందేందుకు అవసరమయ్యే సమాచారం అందజేయండి. న్యాయ సేవా సహకారం అందించే సంస్థల విపరాలు తెలుపండి.

ఆరోగ్య సేవలు అందుబాటులోకి తీసుకురండి: సరైన ఆరోగ్య సేవలు అందించండి. అవసరమైతే ఆ వ్యక్తికి తోడు ఉండండి.

ప్రశ్నించండి: సాధికారంగానూ, తీర్పునిచ్చే ధోరణిలోనూ కాకుండా కొన్ని ప్రశ్నలడగండి.

భావోద్ఘ్వగ పరమైన సహకారం: అపరాధభావన, సిగ్గు, భయం, డిప్రెషన్ లాంటి భావనల నుండి బయటికి రావడానికి బాధితులకు సహకరించండి. జీవించేందుకు అనుమతి స్థలాన్ని కల్పించండి.

లైంగికంగా అసమానత్వానికి వ్యతిరేకంగా న్యాయపరమైన, రాజ్యాంగపరమైన రక్షణ:

లైంగిక అసమానతల నిరోధానికి భారత రాజ్యాంగం అనేక చర్యలు చేపట్టింది. దేశంలోని శారులందరికీ సామాజిక, ఆర్థిక, రాజకీయ న్యాయ కల్పన, సమానత్వ హోదా కల్పన, సమానావకాశాల కల్పనల సాధన దిశగా లక్ష్మీలను రాజ్యాంగ ప్రవేశిక పేర్కొనది. మన రాజకీయ వ్యవస్థలో మహిళలకు పురుషులతో సమానంగా ఓటు హక్కు ఉంది. మతం, జాతి, కులం, జన్మ స్థలాల దృష్ట్యా వివక్షతో పాటు లింగపరమైన వివక్షను కూడా ఆర్టికల్ 15 ప్రకారం రాజ్యాంగం నిషేధించింది. ఆర్టికల్ 15 (3) ప్రకారం మహిళలకు, పిల్లలకు ప్రత్యేక అవకాశాల కల్పనకు రాష్ట్రాలకు అధికారం ఉంది. మహిళా ప్రయోజనాలకు ఆదేశ సూత్రాలు తావివ్వడమే కాకుండా మహిళల పట్ల వివక్షకు వ్యతిరేకంగా రక్షణనూ కల్పించాయి.

ఈ రాజ్యాంగ రక్షణతో పాటు మహిళల పట్ల వేధింపులకు చరమగీతం పాడి, సమాజంలో సమాన హోదా కల్పించేందుకు పార్లమెంట్ అనేక చట్టాలు చేసింది. ఉదాహరణకు సతీ సహగమన నిషేధానికి సతి (నిరోధ) చట్టం 1987', వరకట్టు నిషేధానికి 'వరకట్టు నిషేధ చట్టం 1961', కులాంతర, మతాంతర వివాహాలు చేసుకున్న వారికి సరైన హోదా కల్పనకు 'ప్రత్యేక వివాహ చట్టం 1954', ఆడ శిశు హత్యల నిరోధానికి 'గర్భస్థ పిండ నిర్ధారణ (నియంత్రణ, నిరోధం) బిల్లు (పార్లమెంటులో 1991లో ప్రవేశపెట్టబడి 1994లో అమోదం పొందింది) మొదలైనవి రూపొందించబడ్డాయి. సమాజంలోని మారుతున్న అవసరాలకు అనుగుణంగా మహిళల రక్షణ కోసం పార్లమెంటు పలు చట్టాలకు సవరణలు తెస్తుంది. ఉదాహరణకు వరకట్టుపు చావులకు బాధ్యలకు జీవిత జైలు శిక్ష పదేందుకు వీలు కల్పించేలా ఇండియన్ పీఎస్ కోడ్ 1860కి సెక్షన్ 304-బి ని చేర్చారు.

కామార ప్రాయంలోని వారి హక్కుల పరిరక్షణకు కృషిచేసే సంస్థలు

- ▶ నేపసల్ కమీషన్ ఫర్ ప్రాటెక్స్ ఆఫ్ చైల్డ్ రైట్స్ (ఎన్.సి.పి.సి.ఆర్) <http://ncpcr.gov.in/>
దిసెంబర్, 2005లో భారత పార్లమెంటు చట్టంగా చేసిన కమీషన్ ఫర్ ప్రాటెక్స్ ఆఫ్ చైల్డ్ రైట్స్ యాక్ట్, 2005 పరిధిలో నేపసల్ కమీషన్ ఫర్ ప్రాటెక్స్ ఆఫ్ చైల్డ్ రైట్స్ (ఎన్.సి.పి.సి.ఆర్)ను 2007 మార్చి లో ఏర్పాటు చేశారు. భారత రాజ్యాంగంలోపాటు బాలల హక్కులపై ఐక్యరాజ్యసమితి సదస్యులో పేర్కొన్న బాలల హక్కులకు అనుగుణంగా అన్ని చట్టాలు, విధానాలు, కార్యక్రమాలు, పరిపాలనా యంత్రాంగం ఉండేట్లు చూడడం ఈ కమీషన్ బాధ్యత. నున్న నుండి పద్ధనిమిదేళ్ళ లోపు వయో బృందంలోని వారిని పిల్లలుగా నిర్వచించారు.
- ▶ స్టేట్ కమీషన్ ఫర్ ప్రాటెక్స్ ఆఫ్ చైల్డ్ రైట్స్ (ఎన్.సి.పి.సి.ఆర్) <http://ncpcr.gov.in/statecom.php>
- ▶ చైల్డ్ లైన్ ఇండియా పోండేషన్ <http://www.childlineindia.org.in/>
<http://www.childlineindia.org.in/>
స్త్రీ, శిశు సంకేమ శాఖ, భారత ప్రభుత్వం, టెలికం శాఖ, వివిధ సామాజిక వర్గాల యువత, స్వచ్ఛంద సంస్థలు, విద్యా సంస్థలు, కార్బోరేట్ సంస్థలు, వ్యక్తుల మధ్య సమన్వయం కుదిర్చే సంస్థ చైల్డ్ లైన్ ఇండియా పోండేషన్. బాలలందరి హక్కుల పరిరక్షణ వీరి ప్రధాన ఉద్దేశ్యం. ప్రత్యేక అవసరాలు, రక్షణ అవసరమయ్యా ప్లిలల విషయంలో దృష్టి కేంద్రీకరిస్తారు. వీరి టోల్ఫీ నెం. 1098.

ఉపయుక్త అధారాలు

- <http://www.mapsofindia.com/my-india/government/child-trafficking-indias-silent-shame>
- https://en.m.wikipedia.org/wiki/Human_trafficking
- <http://www.womenundersiegeproject.org/blog/entry/silent-slaves-stories-of-human-trafficking-in-india>
- <http://www.stop-india.org/human-trafficking.html>
- http://www.childrensadvocacycenter.org/article_20waystopreventchildabuse.cfm
- <http://resourcecentre.savethechildren.se/sites/default/files/documents/5403.pdf>
- <http://www.unicef.org/violencestudy/pdf/CP%20Manual%20-%20Stage%201.pdf>
- <http://www.prajwalaindia.com/trafficking.html>
- <https://en.m.wikipedia.org/wiki/Sexism>
- <http://www.childlineindia.org.in/child-trafficking-india.htm>
- <http://www.interpol.int/Crime-areas/Trafficking-in-human-beings/Types-of-human-trafficking>
- <https://asiafoundation.org/resources/pdfs/StanfordHumanTrafficking IndiaFinal Report.pdf>

Notes

Notes
